

پرداخت‌های الکترونیک؛ فرصت‌ها و چالش‌ها

شرکت عصر امین کارآفرین

شاهین کریم زاده

فهرست

- ۳..... چکیده
- ۳..... مقدمه
- ۴..... روش تحقیق
- ۴..... پرداخت الکترونیکی
- ۶..... انواع پرداخت الکترونیک
- ۷..... تکامل صنعت پرداخت
- ۸..... تغییر در ترجیحات مصرف کنندگان
- ۹..... انواع کیف پول های الکترونیکی
- ۱۰..... اکوسیستم کیف پول های الکترونیک
- ۱۱..... کیف پول موبایل و موج جدیدی از مدل های کسب و کار
- ۱۳..... پرداخت های الکترونیک به نفع مشتریان، تامین کنندگان و دولت
- ۱۵..... چالش های مهم برای گسترش استفاده از پرداخت های دیجیتالی
- ۱۶..... دولت و بانکداری الکترونیک
- ۱۷..... تاثیر پرداخت های الکترونیک بر نظام اقتصادی
- ۱۸..... تاثیر پرداخت های الکترونیک بر کاهش جرم
- ۱۹..... نتیجه گیری
- ۲۰..... منابع

چکیده

در این مقاله به بررسی پرداخت‌های الکترونیک، انواع و تاثیر آن بر نظام اقتصادی و بانکداری الکترونیک پرداخته شده است. معقوله پرداخت‌ها، سیر تکاملی طولانی را تا به امروز طی کرده، اما امروزه با سرعت گرفتن پیشرفت تکنولوژی، این فرایند نیز شتاب گرفته است. پرداخت‌های الکترونیک مزایایی مانند افزایش امنیت، کاهش هزینه، سرعت بالا و شفافیت نظام مالی را به همراه دارند، اما کاهش کنترل بانک مرکزی بر نظام اقتصادی و کاهش تاثیر سیاست‌های پولی نیز از معایب آن است که در ادامه بیشتر به این موضوعات خواهیم پرداخت .

مقدمه

پول در تجارت، نقش و جایگاه غیرقابل انکاری برای همگان دارد. ماهیت پول از زمان پیدایش به عنوان وسیله مبادله حفظ شده است اما، جنس و شکل آن در طی زمان و همگام با پیشرفت‌های تکنولوژیکی و متناسب با نیاز بشر دچار تغییرات شده است و در آینده نیز این تغییرات ادامه خواهد داشت. در رابطه با سیر تکاملی پرداخت‌ها می‌توان چهار دوره را در نظر گرفت. دوره اول پس از دوره تهاتر شکل گرفت و پول عمدتاً شکل کالایی داشت. پس از این دوره، پول به شکل سکه‌های گران بها مانند طلا و نقره بود که در تمدن‌های پیشرفته از آنها استفاده می‌شد. با شکل‌گیری صرافی‌ها و صدور حواله، پول کاغذی به وجود آمد. در اواخر قرن بیستم با پیشرفت فناوری اطلاعات و ارتباطات، روش‌های پرداخت تحت تاثیر قرار گرفتند و دچار تغییر ساختاری و شکلی شدند. این دوره، دوره چهارم تغییر است که پول به شکل الکترونیکی درآمد و وجود خارجی و ملموس خود را از دست داد. پول الکترونیک به اشکال مختلفی وجود دارد. برخی از آن‌ها در حساب‌های اینترنتی است و برخی از آن‌ها بر روی کارت‌های مغناطیسی ثبت شده است. کارت‌های مغناطیسی انواع گوناگونی دارد که از مهم‌ترین آنها می‌توان به کارت‌های بدهی و اعتباری اشاره کرد. تحولات فناوری و ظهور ابداعات جدید در عرصه پرداخت‌ها منجر به ظهور پول الکترونیکی شده است. بانک مرکزی اروپا پول الکترونیکی را ارزش ذخیره‌شده بر روی یک ابزار فنی مانند کارت یا نرم افزار جهت عمل پرداخت تعریف می‌کند .

از دیدگاه فنی، اولین سیستمی که می‌تواند جز پرداخت الکترونیکی محسوب شود، انتقال وجه الکترونیکی است. این سیستم هم‌اکنون توسط میلیون‌ها مصرف‌کننده مورد استفاده قرار می‌گیرد. بانک‌ها و موسسات دیگر نیز برای انتقال مقادیر زیاد پول در سطح بین‌المللی از این سیستم استفاده می‌کنند. کارت‌های اعتباری و پول دیجیتال از دهه ۱۹۹۰ به وجود آمدند. این دو محصول معمولاً تحت عنوان پول الکترونیکی دسته‌بندی می‌شوند. البته در استفاده از کلمه پول باید دو ویژگی اصلی آن یعنی بی‌نام و قابل انتقال به غیر بودن حفظ شود.

همراه با توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات در ایران، استفاده از ابزارهای پرداخت الکترونیکی نیز به طور محسوسی گسترش یافته و شاهد تحول معناداری در شیوه ارائه خدمات پرداخت و تغییر رفتار مردم در زمینه تقاضای پول بوده‌ایم.

از نظر اقتصادی مهم‌ترین آثار گسترش استفاده از پرداخت‌های الکترونیکی و بانکداری مجازی، بر عرضه و تقاضای پول و سیاست‌های پولی بانک مرکزی نمایان می‌شود که بازارهای پول، سرمایه، کار و کالا را تحت تاثیر قرار خواهند داد. تابع تقاضای پول یکی از مهم‌ترین اجزای هر نظام پولی بوده و اثرگذاری این جزء بر سایر اجزای سیستم اقتصادی انکارناپذیر است. با جایگزینی روش‌های پرداخت الکترونیکی، مقدار تقاضای پول تغییر خواهد کرد .

روش تحقیق

این مطالعه بر اساس داده‌های ثانویه است و مطالب از کتاب‌ها، مجلات، روزنامه‌ها و وب سایت‌های مربوطه جمع آوری شده است.

پرداخت الکترونیک

پرداخت الکترونیک روشی برای پرداخت است که از طریق روش‌های دیجیتال انجام می‌شود. در این نوع از پرداخت‌ها، پرداخت‌کننده و گیرنده هر دو از روش‌های دیجیتال برای ارسال و دریافت پول استفاده می‌کنند که به آن الکترونیکی نیز می‌گویند و هیچ پول نقدی در آن دخیل نیست .

سیستم‌های پرداخت دیجیتالی که در حال حاضر موجود است شامل کارت‌های بانکی، کیف پول‌های دیجیتال، رابط پرداخت یکپارچه (UPI) ، داده‌های خدمات تکمیلی بدون ساختار (USSD) ، خدمات پرداخت فوری (IMPS) ، تسویه ناخالص آنی (RTGS) ، انتقال وجه الکترونیکی ملی (NEFT) ، پرداخت فعال (Aadhar) و بانکداری تلفن همراه می‌شود. با فناوری‌های پیشرفته اخیر، پرداخت‌های دیجیتال بر زندگی روزمره ما تأثیر گذاشته و منجر به ارائه خدمات جدید و سودمند شده است .

با این حال، بسیاری از روش‌های پرداخت دیجیتال در میان مردم عادی محبوب نیستند و مردم در استفاده از آن‌ها برای تراکنش‌های روزمره خود راحت نیستند. آگاهی کمتری در بین مردم وجود دارد و برخی از آنان فکر می‌کنند که وقتی از روش‌های پرداخت دیجیتال استفاده می‌کنند، بانک هزینه بالایی برای عملیات پرداخت دیجیتالی کسر می‌کند. بنابراین افزایش آگاهی در مورد پرداخت‌های دیجیتال به یک ضرورت تبدیل شده است. نوآوری‌های تکنولوژیکی، ابتکارات نظارتی اخیر و انتظارات در حال تغییر مصرف‌کنندگان، به سرعت بخش پرداخت‌ها را تغییر می‌دهند و راه را برای محیط بازتری هموار می‌کنند که در آن حتی بازیگران غیربانکی نیز فرصتی بزرگ برای به دست

آوردن بخشی از بازار پیدا می‌کنند. موسسات مالی، استارت‌آپ‌های فین‌تک، شرکت‌های با فناوری پیشرفته و همچنین اپراتورهای شبکه تلفن همراه، وضعیت موجود را با پیشنهادات نوآورانه خود به چالش می‌کشند و تلاش می‌کنند فضای پرداخت‌ها را از عملکرد سنتی دور کنند. در بازار پرداخت، کیف پول موبایل یکی از نوآوری‌هایی است که بالاترین پتانسیل رشد را دارد.

بازار پرداخت یک بخش بزرگ و سودآور برای بانکداری خرد است. علاوه بر جریان‌های درآمدی حاصل از تراکنش‌های پرداخت، منابع جدیدی از درآمد و ایجاد ارزش توسط پرداخت‌های دیجیتال شکل گرفته است. مبتکران غیربانکی انقلابی در نحوه پرداخت و دریافت آنی ایجاد کرده‌اند. در سال‌های اخیر، بازار پرداخت با گسترش سریع و پذیرش گسترده روبه‌رو شده است. در حال حاضر، مصرف‌کنندگان به دنبال تجربه‌ای گسترده‌تر از خود پرداخت هستند. به نظر می‌رسد کلید افزایش جذب، پذیرش و حفظ مشتری ایجاد تنوع در خدمات حوزه پرداخت‌ها است.

انواع پرداخت الکترونیک

کارت‌های پرداخت :

معمولاً یک کارت پرداخت به صورت الکترونیکی به حساب یا حساب‌های متعلق به دارنده کارت مرتبط می‌شود. کارت، وسیله‌ای برای احراز هویت دارنده آن است. اطلاعات مورد نیاز برای استفاده از کارت‌های پرداخت، ارزش تأیید کارت) شماره (CVV و تاریخ انقضا است. شماره CVV ترکیبی از ویژگی‌هایی است که در کارت‌های اعتباری و نقدی به منظور تعیین هویت مالک و به حداقل رساندن خطر کلاهبرداری استفاده می‌شود. کارت‌های پرداخت نیاز به احراز هویت دو عاملی دارند. فاکتورهای احراز هویت شامل فاکتور اطلاعات (PIN)، فاکتور مالکیت (کارت شناسایی، تلفن هوشمند) و فاکتور ذاتی (اثر انگشت، چهره یا صدا) می‌شود. کارت‌های پرداخت انواع گوناگونی دارند که در ادامه به آن‌ها اشاره می‌شود.

کارت اعتباری: اولین کارت اعتباری جهانی که می‌توانست در موسسات مختلف مورد استفاده قرار گیرد، در سال ۱۹۵۰ معرفی شد. صادرکننده کارت اعتباری یک خط اعتباری برای دارنده کارت ایجاد می‌کند (معمولاً حد اعتبار نامیده می‌شود) که فرد می‌تواند از آن وام بگیرد. دارنده کارت می‌تواند انتخاب کند که کل موجودی باقی مانده یا مبلغ کمتری را که کمتر از «حداقل مبلغ» نباشد، تا تاریخ سررسید بازپرداخت کند.

کارت نقدی: با کارت نقدی، زمانی که دارنده کارت خریدی انجام می‌دهد، وجوه مستقیماً از حساب بانکی وی برداشت می‌شود.

کارت هوشمند: کارت‌های هوشمند امکان ذخیره هزاران بار اطلاعات را در نوار مغناطیسی فراهم می‌کنند. علاوه بر این، این کارت‌ها بسیار امن و قابل اعتماد هستند. آنها حجم زیادی از اطلاعات شخصی، از تاریخچه پزشکی و سلامت گرفته تا بانکداری و ترجیحات شخصی را در خود ذخیره می‌کنند.

کارت شارژ: دارنده کارت موظف است کل موجودی نشان داده شده در صورت حساب را که معمولاً ماهانه صادر می‌شود، تا سررسید پرداخت بپردازد. این کارت نوعی وام کوتاه مدت برای پوشش خریدهای دارنده کارت است.

کارت هدیه: کارت هدیه که به عنوان کوپن یا نشان هدیه نیز شناخته می‌شود، یک کارت پولی با ارزش ذخیره شده پیش‌پرداخت است که معمولاً توسط خرده‌فروش یا بانک صادر می‌شود. این کارت به عنوان جایگزین پول نقد برای خرید در یک فروشگاه خاص یا مشاغل مرتبط استفاده می‌شود.

کارت فروشگاه: کارت اعتباری است که توسط یک فروشگاه ارائه می‌شود و می‌توان از آن برای خرید کالا در آن استفاده کرد.

داده‌های خدمات تکمیلی بدون ساختار: (USSD)

USSD که گاهی اوقات به عنوان "کدهای سریع" نیز شناخته می‌شود، پروتکلی است که توسط تلفن‌های همراه GSM برای برقراری ارتباط با کامپیوترهای ارائه‌دهنده خدمات استفاده می‌شود. یک پیام USSD معمولی با یک ستاره (*) شروع و با گروهی از ارقام که ممکن است با ستاره‌های اضافی از هم جدا شوند ادامه پیدا می‌کند و با علامت مربع (#) خاتمه می‌یابد. این سرویس امکان تراکنش‌های بانکی موبایلی را فراهم می‌کند. برای استفاده از بانکداری تلفن همراه مبتنی بر USSD، نیازی به داشتن اینترنت همراه نیست. USSD معمولاً با سرویس‌های پیام‌رسانی فوری مرتبط است.

کیف پول دیجیتال:

کیف پول دیجیتال راهی برای حمل پول در قالب دیجیتال است. اطلاعات کارت اعتباری یا کارت نقدی باید به برنامه کیف پول دیجیتال متصل شود. به جای استفاده از کارت فیزیکی برای خرید، می‌توان از طریق این کیف پول به صورت آنلاین پرداخت کرد. کیف پول الکترونیکی را می‌توان بر روی تلفن هوشمند، تبلت، یا ساعت هوشمند استفاده کرد. خدمات ارائه شده توسط این سرویس عبارت است از: استعلام موجودی، تاریخچه تراکنش، افزودن پول، پذیرش پول، پرداخت پول و غیره.

دستگاه پوز:

Point of Sale Machine فروش و پیگیری تراکنش‌ها را برای صندوق‌داران سریع‌تر و آسان‌تر کرد. در دهه ۱۹۷۰، نوآوری کمک کرد صندوق‌های نقدی سنتی به سیستم‌های رایانه‌ای فروش تبدیل شوند. نقطه فروش (POS) یا نقطه خرید (POP) زمان و مکانی است که معامله خریده فروشی در آن انجام می‌شود. در واقع نقطه‌ای است که در آن مشتری در ازای کالا یا خدمات، به پذیرنده پول پرداخت می‌کند. پس از دریافت پرداخت، پذیرنده ممکن است رسیدی برای تراکنش صادر کند که معمولاً چاپ می‌شود.

موبایل بانک:

بانکداری تلفن همراه خدمتی است که توسط یک بانک یا مؤسسه مالی ارائه می‌شود و به مشتریان امکان می‌دهد انواع مختلف تراکنش‌های مالی را از راه دور با استفاده از یک دستگاه تلفن همراه انجام دهند. کاربران از تلفن همراه یا تبلت و نرم‌افزاری که معمولاً توسط بانک‌ها یا مؤسسات مالی برای این منظور ارائه می‌شود، استفاده می‌کند. اولین بانکداری تلفن همراه از پیامک استفاده می‌کرد، سرویسی که به نام بانکداری پیامکی شناخته می‌شود. با معرفی تلفن‌های هوشمند که امکان استفاده از وب موبایل را فراهم می‌کنند در سال ۱۹۹۹، اولین بانک‌های اروپایی شروع به ارائه بانکداری تلفن همراه الکترونیک به مشتریان خود کردند. هزینه دستگاه‌های تلفن همراه به شدت کاهش یافته و سرعت شبکه نیز بهتر از قبل است. همه این تغییرات زمینه را برای رشد موبایل بانک فراهم کرده است و روز به روز بر تعداد افرادی که از موبایل بانک استفاده می‌کنند افزوده می‌شود. تراکنش‌ها از طریق بانکداری تلفن همراه ممکن است شامل دریافت موجودی حساب و لیست آخرین تراکنش‌ها، پرداخت الکترونیکی قبض و انتقال وجوه بین حساب‌های مشتری یا دیگران باشد.

تکامل صنعت پرداخت

صنعت پرداخت در دهه‌های گذشته نوآوری‌ها و تغییرات قابل توجهی را پشت سر گذاشته است. فرآیند تکامل پرداخت‌ها را می‌توان به پنج مرحله اصلی که با مجموعه‌ای از نوآوری‌ها مشخص می‌شود، تقسیم کرد: دهه ۵۰ اولین کارت‌های اعتباری وارد بازار شدند که منجر به تولد پرداخت الکترونیکی و غیر نقد شد. دهه ۶۰ دستگاه باجه خودکار (ATM) در انگلستان توسط بانک بارکلیز معرفی شد. دستگاه خودپرداز انقلابی در زیرساخت بانکی جهانی بود که امکان استفاده از فناوری در بخش مالی و صرفه جویی اقتصادی را برای مؤسسات مالی فراهم کرد.

دهه ۷۰ توسعه تجارت الکترونیکی و پایه‌گذاری انجمن جهانی ارتباطات مالی بین‌المللی (SWIFT) ، که برای استانداردسازی و خودکارسازی معاملات مالی بین‌المللی ایجاد شد، مرحله‌ای دیگر از تکامل پرداخت‌ها بود. دهه ۸۰ تکامل اصلی و سیستمی شدن صنعت مالی باعث افزایش سرعت و دقت در بسط داده‌ها، انتقال جریان اطلاعات و سپس تولد بانکداری آنلاین شد .

دهه ۹۰ بانکداری اینترنتی به لطف انتشار خدمات اینترنتی در کشورهای توسعه یافته گسترده شد. در سال ۱۹۹۶ نکست کارت اولین ارائه دهنده اعتبار آنلاین به وجود آمد که یک سیستم مالی مستقل از بانک‌ها بود. پرداخت‌های تلفن همراه آخرین تحول در زمینه پرداخت‌های الکترونیکی و بزرگترین فرصت در صنعت پرداخت با پتانسیل رشد بالا محسوب می‌شود. داده‌های مربوط به پرداخت‌های بدون نقد رشد دورقمی قابل توجهی را نشان می‌دهد که حاکی از تغییر تدریجی به سمت جامعه بدون وجه نقد است که زمینه را برای نوآوری‌های بیشتر فراهم می‌کند. رشد بازار پرداخت‌های غیر نقدی نشان می‌دهد پس از قرن‌ها که پرداخت‌های نقدی بر اقتصاد حاکم بود، عموم مردم برای راه‌های نوآورانه و جدید آماده می‌شوند .

پرداخت‌های درون فروشگاه‌های احتمالاً سریع‌ترین پدیده در حال رشد در صنعت پرداخت‌ها است و NFC تسهیل‌کننده کلیدی نرخ پذیرش آن است. NFC یک پروتکل ارتباطی است که با برقراری ارتباط بی‌سیم بین دو دستگاه، با ضربه زدن روی دستگاه تلفن همراه در مجاورت پایانه POS ، امکان پرداخت بدون تماس را فراهم می‌کند .

تغییر در ترجیحات مصرف‌کنندگان

انتشار اینترنت در مقیاس بزرگ، تجربه مشتری را به سمت پارادایم‌های جدید سوق داده است. در واقع، از یک کاربر محتوا، مردم به یک خالق ارزش تبدیل شده‌اند. مشتریان اکنون به دنبال خدماتی با ویژگی‌های نوآورانه و یکپارچه هستند مانند:

- کارآمد و آنی: فرآیند باید ساده و سریع باشد. به عنوان مثال، سفارش یک سرویس باید همزمان با پذیرش فاکتور و تأیید پرداخت انجام شود.

- یکپارچه و انعطاف‌پذیر: مشتریان انتظار دارند که یک پورتال واحد وجود داشته باشد که امکان تطبیق بین پروفایل‌های مختلف کاربر را فراهم کند.

- در دسترس و کاربرپسند: کاربران می‌خواهند از خدمات چندین دستگاه و کانال در یک پلتفرم ساده استفاده کنند.

-طراحی شده و شخصی سازی شده: با تجزیه و تحلیل کلان داده‌ها، امروزه شخصی سازی پروفایل‌های کاربری امکان پذیر است.

-پیشرفت‌های هوش مصنوعی: هوش مصنوعی به زودی امکان پیش بینی نیازهای کاربران را فراهم می‌کند و راه را برای فرصت‌های جدید به منظور ارائه خدمات نوآورانه هموار می‌کند.

جوانان هنوز روابط عمیقی با بانک‌ها ندارند و بانک‌ها را یک ضرورت نمی‌دانند. آنها محصولات مالی جایگزین مانند کارت‌های پیش پرداخت را به حساب در بانک‌های سنتی ترجیح می‌دهند. به طور خلاصه، همانطور که مصرف‌کنندگان به مزایای استفاده از فناوری در زندگی روزمره خود عادت می‌کنند، انتظارات آنها نیز در حال افزایش است و تقاضای بیشتری پیدا می‌کنند. شرکت‌های دیجیتالی غیربانکی از طراحی و رابط کاربری برتر برای ساخت راه‌حلهایی استفاده می‌کنند که اغلب از انتظارات مصرف‌کنندگان و پذیرندگان نیز فراتر می‌رود. با ادغام پرداخت‌ها در تجارت، ارائه دهندگان غیربانکی، تجارب یکپارچه، شخصی و تعاملی بیشتری ایجاد کرده‌اند.

انواع کیف پول‌های الکترونیکی

-کیف پول‌های عمودی: در این مورد، ارائه دهنده کیف پول به عنوان ارائه‌دهنده خدمات انحصاری عمل می‌کند. کیف پول موبایل را طراحی، کنترل و مدیریت می‌کند و در آن خدمات ارائه می‌دهد. به عنوان مثال، یک موسسه مالی کیف پول خود را توسعه و تمام خدمات مالی خود را در کیف پول ارائه می‌دهد.

-کیف پول‌های افقی: هدف ارائه‌دهنده، ارائه کیف پولی با قابلیت ادغام خدمات از سایر ارائه‌دهندگان است. ارائه‌دهنده، خدمات را جمع‌آوری، پذیرش و در بازار انبوه هدایت می‌کند. اکثر کیف پول‌های موبایل، کیف پول‌های افقی هستند. همچنین امکان ترکیب ویژگی‌های کیف پول عمودی و افقی برای ایجاد انواع کیف پول‌های هیبریدی وجود دارد.

کیف پول چتری: این مدل برای میزبانی کیف پول‌های شخص ثالث طراحی شده است. ویژگی‌های تعریف شده در سطح بالا در این مدل اهمیت خاصی ندارند و تمرکز بر مدیریت اولویت‌ها، وضعیت سرویس‌های مختلف و کیف پول‌های فرعی موجود در کیف پول چتری است. این کیف پول به عنوان یک ابزار برای کیف پول‌های دیگر، که هرکدام برند خاص خود را دارند، است .

کیف پول یکپارچه: یک کیف پول موبایلی است که در آن خدمات، حتی اگر توسط ارائه‌دهندگان خارجی ارائه شوند، با نام تجاری ارائه‌دهنده کیف پول شناخته می‌شود. ارائه‌دهنده کیف پول مشخص می‌کند که کدام خدمات را در بر می‌گیرد و ارائه‌دهندگان شخص ثالث باید خود را با آن تطبیق دهند .

اکوسیستم کیف پول‌های الکترونیکی

کیف پول‌های موبایل به عنوان پلتفرم‌های چند وجهی کار می‌کنند و دارای ویژگی‌هایی کاملاً متفاوت با نوآوری‌های قبلی در بخش مالی هستند. این پلتفرم‌های چند وجهی به عنوان «سازمانی که از طریق فعال سازی تعاملات مستقیم بین دو یا چند نوع متمایز از مشتریان، ارزش ایجاد می‌کند» تعریف می‌شوند. کیف پول‌های تلفن همراه از طریق خدمات خود تعامل بین مصرف‌کنندگان و پذیرندگان را امکان پذیر می‌کند.

تعامل مستقیم بین ذینفعان مختلف اکوسیستم معیار کلیدی برای دسته‌بندی یک پلت فرم به عنوان چند وجهی است. در سناریوی اولیه کیف پول‌های موبایل، اپلیکیشن کیف پول به پرداخت‌کنندگان اجازه می‌دهد تا مستقیماً از کارت پرداخت خود برای پرداخت به پذیرندگان استفاده کنند. مهم است که رابطه تجاری مستقیمی بین خریدار و فروشنده وجود داشته باشد.

ارزش یک پلتفرم به طور مثبت با تعداد کاربران پلتفرم ارتباط دارد. پلتفرم بدون کاربر ارزشی ندارد. هنگامی که اثر شبکه وجود دارد، ارزش یک محصول یا خدمت با استفاده بیشتر از آن افزایش می‌یابد. در مورد پرداخت، واضح است که با افزایش تعداد کاربران کیف پول موبایل، پذیرندگان نیز انگیزه بیشتری برای پذیرش پرداخت از طریق کیف پول موبایلی خواهند داشت. اگر دیدگاه مشتری را در نظر بگیریم، پرداخت‌های تلفن همراه باید توسط پذیرندگان پذیرفته شود در غیر این صورت، کیف پول موبایل هیچ ارزشی ندارد.

هزینه‌های مسکن زمانی که کاربران به یک پلتفرم وابسته می‌شوند به وجود می‌آیند. این هزینه‌ها شامل تمام سرمایه‌گذاری‌ها و هزینه‌های مربوط به وجود پلتفرم است. به عنوان مثال پذیرندگان باید پایانه‌های NFC را خریداری کنند تا امکان پرداخت مشتریان فراهم شود.

هزینه‌های جابجایی مرتبط با حرکت به سمت یک پلت فرم جایگزین است. در مورد پرداخت‌ها، بیشتر پذیرندگان به تعهدات قراردادی گره خورده‌اند، که مانع بزرگی برای رها کردن پایانه‌های فعلی است. مصرف‌کنندگان نیز ممکن است در صورت تعویض پلتفرم، مجبور به چشم‌پوشی از مزایای درون کیف پول (مانند امتیازات وفاداری، تخفیف‌های خرده‌فروشی، برگشت نقدی و...) شوند.

در دیدگاه اکوسیستم، ارائه‌دهندگان کیف پول نقش کلیدی را برعهده دارند، زیرا آنها در جهت فراهم کردن محیطی سالم که در آن ارائه‌دهندگان خدمات می‌توانند فعالیت و همکاری کنند، قدم بر می‌دارند. در این اکوسیستم، آنها نمونه‌هایی از بازیگران خاص هستند که اکثر آنها را فین‌تک‌ها تشکیل می‌دهند و ارزش قابل توجهی برای کل اکوسیستم ایجاد می‌کنند.

کاربران، بانک‌ها و سایر موسسات پرداخت در حال حاضر با ایفای مجموعه‌ای از نقش‌های متعدد درگیر اکوسیستم‌های کیف پول الکترونیکی هستند. آنها می‌توانند خریدار، صادرکننده فرآیند پرداخت، و همچنین ارائه‌دهندگان کیف پول و محتوا باشند. بانک‌ها نقش استراتژیکی در این اکوسیستم دارند، زیرا پول مشتریان را مدیریت می‌کنند و مالک زیرساخت‌های پرداختی و خدماتی هستند که از قبل وجود دارند. در واقع، مردم برای مدیریت عملیات مالی شخصی به بانک‌ها بسیار اعتماد دارند و بانک‌ها فرآیند و سیستم‌های امنیتی تثبیت شده برای انجام ایمن آن‌ها در اختیار افراد می‌گذارد. بانک‌ها در حال حاضر حساب‌های مالی مشتریان را نگه می‌دارند و صادرکنندگان کارت‌ها و سایر ابزارهای پرداخت نیز هستند که به آنها امکان می‌دهد به صرفه در مقیاس دست یابند. با این حال، برای استفاده کامل از این فرصت‌ها، بانک‌ها باید با عواملی مانند زمان ورود به بازار، سرعت اجرا، امنیت جدید و رویه‌های احراز هویت کنار بیایند تا به درک عمیقی از این اکوسیستم دست یابند.

کیف پول موبایل و موج جدیدی از مدل‌های کسب‌وکار

با ظهور اینترنت و انقلاب دیجیتال و انتشار برنامه‌های کاربردی تلفن همراه، پلتفرم‌های دیجیتال گسترش پیدا کردند و به همراه آنها، مدل‌های کسب‌وکار جدیدی نیز شکل گرفتند. از آن زمان به بعد، مدل‌های کسب‌وکار جدید منجر به محو شدن مرزهای سنتی شدند. در نتیجه، تمرکز مدل‌سازی کسب‌وکار به تدریج از یک شرکت واحد به شبکه شرکت‌ها، و از مفاهیم ساده تعامل یا تولید درآمد به مفاهیم گسترده‌ای که شبکه ارزش، معماری عملکرد، مدل مالی و ارزش پیشنهادی نهایی را در بر می‌گرفت، تغییر کرد. حرکت از دیدگاه تولید درآمد تک شرکتی به سمت دیدگاه کنترل چند شرکتی، منجر به تولد مفاهیم مدل کسب‌وکار جدید با هدف پاسخگویی به سوالاتی مانند "چه کسی شبکه ارزش و سیستم کلی را کنترل می‌کند؟" و "آیا ارزش قابل توجهی توسط این مدل تولید می‌شود یا نه؟". به عبارت دیگر، رویکرد پلتفرم اساساً با مدل‌های کسب‌وکار سنتی متفاوت است. پلتفرم به مصرف‌کننده، آزادی ایجاد و مصرف ارزش را می‌دهد.

مدل‌های کسب‌وکار پلتفرم و کیف پول موبایلی ویژگی‌های متمایزی با کسب‌وکارهای سنتی دارند که در ادامه به آن‌ها اشاره خواهد شد.

جذب کاربر مانند مدل‌های کسب و کار سنتی ساده نیست. پلتفرم‌ها از مشکل مرغ و تخم مرغ رنج می‌برند، جایی که هر دو طرف پلتفرم (کاربران و پذیرندگان) برای پیوستن به شبکه پلتفرم انگیزه ندارند، مگر اینکه قبلاً پذیرش در طرف دیگر وجود داشته باشد.

طراحی و مدیریت محصول باید برای مصرف‌کننده نهایی جذاب باشد. این پلتفرم در واقع باید تعاملات ارزش-آفرین بین کاربران را به حداکثر برساند.

در کیف پول‌های تلفن همراه، کاربران با استفاده از پلتفرم، ارزش دریافت می‌کنند (به عنوان مثال تخفیف، کوپن و غیره). علاوه بر این، پلتفرم‌ها از تراکنش‌هایی که از طریق پلتفرم انجام می‌شوند، کسب درآمد می‌کنند. پلتفرم همچنین ممکن است از طریق تبلیغات و «توجه مصرف‌کننده» و همچنین صدور مجوز زیرساخت‌های تکنولوژیکی API‌های باز (درآمد کسب کند. به عنوان مثال، کسب درآمد از خدمات ارزش افزوده مبتنی بر API، می‌تواند در محصولات و خدمات پرداخت مشارکتی ارائه شود.

یک اکوسیستم کسب‌وکار را می‌توان به عنوان «مجموعه‌ای از شرکت‌های درگیر در تولید مشترک در نظر گرفت، که انتخابات و اقدامات آنها به یکدیگر وابسته هستند.»

مدل‌های سنتی مدیریت، مبتنی بر رقابت در ارائه محصولات و خدمات و همچنین بهبود فرآیند، دیگر قادر به نجات شرکت‌ها در شرایط جدید نیستند. بسیاری از شرکت‌ها با وجود داشتن محصولات و خدمات پیشنهادی خوب و فرآیندهای داخلی تثبیت شده، شکست می‌خورند. بنابراین، برای شکوفایی یک شرکت، تمرکز بر محیط اقتصادی پیرامون، از جمله عوامل مؤثر است. پارادایم جدید مستلزم نگاهی متفاوت به یک کسب‌وکار به عنوان بخشی از یک اکوسیستم اقتصادی گسترده‌تر است.

در حال حاضر به سمتی حرکت می‌کنیم که بانک‌ها نقش خود را در بازار کیف پول موبایلی ایفا می‌کنند. برای این منظور سه مدل اصلی وجود دارد که می‌تواند برای تبیین نقش بانک‌ها مفید باشد.

مدل بانک محور

در این مدل، بانک برنامه‌ها یا دستگاه‌های پرداخت موبایلی را برای مشتریان و دستگاه POS را برای پذیرندگان ارائه می‌کنند. بانک تمام زنجیره ارزش، از پردازش پرداخت، تا مدیریت داده‌ها و مالکیت کاربر را کنترل می‌کند. بانک با پذیرندگان و مصرف‌کنندگان ارتباط برقرار و ارزش بیشتری از نظر آگاهی برند، وفاداری و غیره ایجاد می‌کند. در این مدل بانک نقش کلیدی را برعهده دارد. علاوه بر این، بانک‌ها می‌توانند با استفاده از صرفه در مقیاس، دامنه در پردازش پرداخت، زیرساخت‌ها، توافق‌نامه‌هایی برای مدیریت تمام تراکنش‌ها و اعمال اهرم بر حجم بالای تراکنش‌های روزانه، به سلطه در این اکوسیستم دست یابند که آنها را قادر می‌سازد تا هزینه‌های تراکنش را کاهش دهند.

مدل اپراتور محور

در این مدل، اپراتور تلفن همراه به طور مستقل برای استقرار برنامه‌های پرداخت تلفن همراه، به ویژه برای دستگاه‌های تلفن همراهی که دارای NFC باشند، عمل می‌کند. در این مدل ممکن است هزینه‌ها در صورت حساب

مشتری ادغام شوند. در اغلب موارد، اپراتور تلفن همراه یک سیم کارت NFC را در اختیار مشتری قرار می‌دهد که تراکنش‌ها را از طریق پایانه POS امکان پذیر و پذیرش کاربر و انتشار این مدل را در بازار تسهیل می‌کند.

مدل همکاری

در این مدل بین بانک‌ها، اپراتورهای تلفن همراه و سایر سهامداران در زنجیره ارزش پرداخت‌های تلفن همراه، از جمله یک شخص ثالث قابل اعتماد که استقرار برنامه‌های کاربردی تلفن همراه را مدیریت می‌کند، همکاری وجود دارد. پرداخت‌ها در این مدل از طریق شبکه‌های مالی موجود پردازش می‌شوند. منابع بالقوه درآمد عبارتند از کمیسیون پذیرنده، کارمزد معامله، کارمزد جذب مشتری جدید و هزینه‌های بازاریابی. معمولاً کارمزدها و کمیسیون‌ها بین بانک‌ها، اپراتورهای تلفن همراه و مدیران خدمات مورد اعتماد شخص ثالث تقسیم می‌شود.

مدل دستگاه محور

در این مدل، خدمات پرداخت موبایلی توسط سازندگان دستگاه ارائه می‌شود. مدل دستگاه محور متکی به همکاری با ارائه‌دهندگان شبکه پرداخت است که وظیفه مدیریت تراکنش‌های پرداخت را برعهده دارند. کنترل فعالیت‌های شارژ و صورت‌حساب با امکان دریافت اولین نقطه تماس با مصرف‌کنندگان در دستگاه‌های تلفن همراه آن‌ها تسهیل می‌شود و قادر به کنترل برنامه‌هایی هستند که می‌توانند در سیستم عامل آن‌ها گنجانده شوند.

پرداخت‌های الکترونیک به نفع مشتریان، تامین کنندگان و دولت

انتقال از پول نقد به پرداخت الکترونیک می‌تواند سودآوری را با کاهش هزینه‌های عملیاتی و تسهیل مدیریت قراردادهای تجاری، سوابق تحویل و حساب‌های دریافتی افزایش دهد. انجام و دریافت پرداخت‌های الکترونیک می‌تواند باعث افزایش مشارکت کارآفرینان در تجارت الکترونیک و بهبود تعاملات آنها با مشتریان، فروشندگان و موسسات مالی شود. به عنوان مثال، سوابق دیجیتال می‌تواند به کارآفرینان کمک کند تا موجودی خود را بهتر مدیریت کنند و تصمیمات خرید بهتری اتخاذ کنند. همچنین صاحبان مغازه‌ها می‌توانند فروش خود را براساس نوع محصول و روز هفته پیگیری کنند و از این اطلاعات برای بهینه‌سازی مدیریت موجودی انبار خود استفاده کنند. پرداخت‌های مالی دیجیتال همچنین با ایجاد یک مسیر الکترونیکی قابل ردیابی که می‌تواند تقلب‌های مرتبط با اسناد را کاهش دهد، نگهداری سوابق را تسهیل می‌کند و شفافیت را بهبود می‌بخشد.

استفاده از پرداخت‌های دیجیتال باعث کاهش مداخلات دستی می‌شود و آنها را به طور متوسط سه برابر مقرون به صرفه‌تر از هزینه‌های سفارش سنتی می‌کند. پرداخت‌های دیجیتال همچنین برای موفقیت کارآفرینان زن نیز مهم است. مسافت‌های طولانی سفر، هنجارهای اجتماعی و مسئولیت‌های خانوادگی، اغلب زنان را از سفر برای

تامین کالا یا شعب بانک‌های دور باز می‌دارد. پرداخت‌های دیجیتال می‌تواند به آنها کمک کند تا با تسهیل دسترسی به پول و بازار، برچین محدودیت‌هایی غلبه کنند.

رسمی شدن قراردادهای کار به کارگران مزایا و حمایت‌های اجتماعی ارائه می‌دهد، از طرفی فناوری دیجیتال می‌تواند به وسیله پرداخت مالیات‌های استخدامی و تامین اجتماعی به صورت آنلاین، مسیر را برای کارآفرینان هموارتر کند. پرداخت‌های مالی دیجیتال می‌تواند کارایی برنامه‌های دولتی برای حمایت از کسب‌وکارهای کوچک را با انتقال مستقیم پول به حساب ذینفعان مورد نظر، بهبود بخشد. پرداخت دیجیتال همچنین شفافیت نقل و انتقالات مالی را بیشتر و فساد را کاهش می‌دهد. به عنوان مثال، در هند، محققان تأثیر انتقال وجه نقد با احراز هویت بیومتریک با استفاده از اثر انگشت، به ذینفعان برنامه اشتغال دولتی در ایالت آندرا پرادش را ارزیابی کردند. آنها دریافتند که این روش انتقال سریعتر، قابل پیش‌بینی‌تر و شفاف‌تر است.

پرداخت دیجیتالی دستمزدها به نفع کارمندان نیز هست. پرداخت الکترونیکی دستمزد می‌تواند در هزینه و زمان صرفه جویی کند. علاوه بر این، پرداخت الکترونیکی دستمزد مزایای زیادی برای کارکنان به همراه دارد. یک مطالعه در بنگلادش نشان داد کارمندانی که دستمزد خود را به صورت الکترونیکی و در یک حساب مشخص دریافت می‌کنند، پس‌انداز، مدیریت ریسک و توانایی آنها برای انجام معاملات نسبت به کارگرانی که به صورت نقدی دریافت می‌کنند، بیشتر است. پرداخت‌های دیجیتال همچنین برای کارمندان ایمن‌تر از پرداخت‌های نقدی است. در حالی که امنیت همیشه یک نگرانی است، این امر به ویژه در مورد پرداخت‌های نقدی مانند دستمزدها که در مکان‌ها و مقاطع زمانی شناخته شده دریافت می‌شوند، برجسته‌تر است.

حرکت به سمت پرداخت دستمزد دیجیتالی می‌تواند از طرق مختلف به توانمندسازی اقتصادی زنان کمک کند. مسائل فرهنگی-اجتماعی و سایر عوامل ممکن است زنان را از کنترل پول و دارایی‌های خود باز دارد. اما پرداخت الکترونیکی می‌تواند به دریافت‌کنندگان کنترل بیشتری بر نحوه استفاده از پولشان بدهد. وجوه شواهد نشان می‌دهد که نقل و انتقالات دیجیتال، زنان را در خانواده خود توانمندتر می‌کند. درآمدی که در دست زنان است، در مقایسه با مردان، با بهبود بیشتر در سلامت کودکان و هزینه بیشتر برای غذای مغذی، بهداشت و مسکن همراه است. پرداخت الکترونیکی دستمزد مزیت دیگری نیز به همراه دارد. تعداد زیادی از کارگرانی که قبلاً حساب بانکی قابل تأیید نداشته‌اند به سیستم مالی رسمی جذب می‌شوند و به آنها اجازه می‌دهد از نظر مالی شایستگی بیشتری پیدا کنند.

چالش‌های مهم برای گسترش استفاده از پرداخت‌های دیجیتالی

چالش‌های مهمی برای گسترش استفاده از پرداخت‌های دیجیتالی وجود دارد. در کشورهای کم‌درآمد با سیستم‌های بانکی ابتدایی‌تر (که زیرساخت‌های آن در مناطق شهری متمرکز است)، توسعه یک شبکه فیزیکی کافی برای پرداخت‌های دیجیتال در تمام نقاط کشور چالشی مهم است. علاوه بر این، پرداخت‌های دیجیتال با چالش‌های زیرساختی قابل توجهی روبرو هستند. کمبود برق برای تامین برق تلفن‌های همراه و دکل‌ها، محدودیت در پوشش شبکه تلفن همراه و شبکه‌های ضعیف حمل و نقل مانع از گسترش خدمات مالی دیجیتال در مناطق روستایی می‌شود. در حالی که پرداخت‌های دیجیتال می‌تواند در بلندمدت مقرون به صرفه‌تر باشد، ایجاد یک زیرساخت فیزیکی کافی، به سرمایه‌گذاری اولیه قابل توجهی نیاز دارد. کیفیت و پوشش ضعیف شبکه می‌تواند منجر به قطع اتصالات و شکست تراکنش‌ها شود که منجر به از بین رفتن اعتماد کاربران این خدمات، به‌ویژه در مناطق روستایی می‌شود.

همچنین برای باز کردن یک حساب بانکی یا برای انجام بیشتر تراکنش‌های مالی دیجیتال، مشتریان معمولاً باید اسناد هویتی مربوطه مانند کارت‌های شناسایی صادر شده توسط دولت را ارائه دهند. با این حال، طبق داده‌های جهانی تخمین زده می‌شود که یک میلیارد نفر فاقد مدرک رسمی هویت هستند. در سال ۲۰۲۱، ۷ درصد از بزرگسالان جهان از جمله ۲۲ درصد از بزرگسالان در اقتصادهای کم‌درآمد، شناسنامه نداشته‌اند. این موضوع می‌تواند دسترسی کارآفرینان به ثبت نام رسمی، قراردادهای کار و خدمات مالی را محدود کند. همچنین می‌تواند مانع از افتتاح حساب کارمندان برای دریافت دستمزد الکترونیکی شود. با وجود اینکه کشورهایمانند هند، پاکستان و کنیا در حال تلاش برای ایجاد پایگاه داده با استفاده از سیستم کارت شناسایی ملی هستند، بسیاری از مردم هنوز فاقد مدرک هویتی دولتی هستند.

هنگامی که نوع جدیدی از ابزار پرداخت معرفی می‌شود، موفقیت، مستلزم توسعه همزمان طرف عرضه و تقاضا برای محصول است. در غیر این صورت، ارائه دهندگان پرداخت با مشکل مواجه خواهند شد. بدون تعداد زیادی از کارآفرینانی که محصول را می‌پذیرند، مشتریان علاقه‌ای به ثبت نام نخواهند داشت. همچنین بدون تعداد زیادی از مشتریان که می‌خواهند با آن ابزار پرداخت کنند، کارآفرینان نیز علاقه‌ای به پذیرش نخواهند داشت. به خصوص اگر مجبور به پرداخت هزینه باشند. عدم تمایل کارگران به پذیرش فناوری‌هایی مانند پرداخت دستمزد الکترونیکی نیز می‌تواند یک چالش بزرگ باشد، با توجه به اینکه کارگرانی که به پول نقد عادت دارند، گاهی اوقات با تغییر به حقوق و دستمزد دیجیتال موافق نخواهند بود. پرداخت‌های دیجیتالی در طول محدودیت‌های کووید-۱۹ و درک

غیربهداشتی بودن پول نقد، راه نجات بسیاری از مشاغل کوچک بود. با این حال، شرکت‌های کوچک و متوسط در بسیاری از کشورها با چالش‌هایی برای پذیرش پرداخت دیجیتال در طول همه‌گیری مواجه بودند.

دولت و بانکداری الکترونیک

امروزه موسسات مالی برای ادامه حیات اقتصادی خود، ملزم به اتخاذ روش‌های بانکداری الکترونیکی به منظور کاهش هزینه‌های عملیاتی، افزایش سودآوری و بهبود کیفیت خدمات به مشتریان هستند. الکترونیکی شدن خدمات و توسعه بانکداری الکترونیکی یک گام بزرگ در راستای کاهش هزینه‌ها، کاهش مخارج دولت و حتی کنترل قیمت تمام شده محسوب می‌شود. با توجه به نقش بسزایی که دولت‌ها در تأمین بودجه زیرساخت ارتباطی کشور دارند، نمیتوان از نقش تعیین‌کننده دولت در فراهم شدن بستر رشد، پیشرفت و اجرای بانکداری الکترونیک به‌سادگی گذشت. قطع به یقین فراهم کردن بستر مناسب برای بهره‌مندی از خدمات مالی و بانکی دیجیتال و آنلاین؛ قدم بزرگ و مؤثری از سوی دولت خواهد بود که آثار مثبت آن به لحاظ کمی و کیفی در یک زنجیره کاملاً متصل به هم، از سوی دولت، بانک‌ها و مردم در زمینه خدمات، مخصوص خواهد بود. توسعه بانکداری الکترونیکی یکی از مهمترین زیرساخت‌های دولت الکترونیک و بهترین بستر برای ارتباط و تعامل دولت، شهروندان، شرکت‌ها، ادارات و کارکنان دولت خواهد است تا از طریق اینترنت، بدون مراجعه حضوری و در هر ساعت از شبانه روز به اطلاعات یا خدمات مالی و بانکی دسترسی پیدا کنند. کاهش فاصله بین بانک‌ها و مشتریان، عدم نیاز به مراجعه حضوری، صرفه جویی در زمان و هزینه‌های جاری بانک‌ها اهمیت این موضوع را به اثبات می‌رساند که بانکداری الکترونیک هم برای دولت‌ها و هم برای بانک‌ها ارزش افزوده به همراه خواهد داشت. یکی از مزیت‌های استفاده از بانکداری الکترونیک در دولت، شفافیت عملکرد و اجرای عدالت خواهد بود. با توجه به عدم امکان دستکاری اطلاعات مالی دیجیتال و شفافیت بانکداری الکترونیک در نظام مالی دولت الکترونیک، قطعاً فسادهای مربوط به حوزه مالی دولت در امور اجرایی به حداقل می‌رسد. به واسطه بانکداری الکترونیک و بالا رفتن سطح کیفی و کمی خدمات و تسریع انجام امور دولتی، رضایت مردمی نیز برای دولت‌ها شکل خواهد گرفت. بانکداری الکترونیک بر خلاف پرداخت‌های سنتی، از کانال‌های متفاوتی برای ارائه خدمات استفاده کرده و کارایی را بهبود می‌بخشد.

بانکداری الکترونیک اثر مهمی در تغییر ساختار دولت‌ها و بانک‌ها داشته است. سیستم بانکداری الکترونیک دارای مزایای اقتصادی فراوانی از نظر افزایش درآمد دولت‌ها، کاهش هزینه‌ها و افزایش سودآوری بانک‌ها و غیره است. بخشی از سیاست‌های بانکداری الکترونیک جانشین شدن پول کاغذی است و به این ترتیب نقش بانکداری سنتی در این زمینه کمرنگ خواهد شد. بانکداری الکترونیکی از ارکان اصلی و لازمه تحقق یکپارچه سازی کلیه فعالیت‌

های یک بانک از طریق بکارگیری فناوری نوین اطلاعات و ارتباطات است که امکان ارائه کلیه خدمات مورد نیاز مشتریان را فراهم می‌سازد. آنچه حائز اهمیت است، ویژگی فعال و آینده‌نگر بانکداری الکترونیکی در مقایسه با بانکداری سنتی است. بانکداری سنتی بیشتر با یک دید محافظ کارانه سعی می‌کند به شیوه‌های مختلف هزینه‌های بانک را کاهش دهد، در صورتی که بانکداری الکترونیکی ضمن ارائه خدمات بانکی در فکر توسعه و تحول بر مبنای جلب رضایت مشتری و افزایش درآمد بر مبنای ارائه خدماتی است که در قبالش کارمزد دریافت می‌کند. بنابراین در بانکداری الکترونیکی هر چند که کاهش هزینه‌های بانکی مورد توجه قرار می‌گیرد، اما بر رشد درآمد بانک از طریق ارائه خدمات متنوع نیز تأکید می‌شود. ترویج بانکداری الکترونیک و گسترش نرم افزارهای همراه بانک باعث می‌شود افراد برای دریافت خدمات بانکی مانند انتقال وجه کارت به کارت، پرداخت قبض، خرید شارژ، دریافت موجودی و... به بانک یا خودپرداز مراجعه نکنند و با استفاده از گوشی تلفن همراه خود امور بانکی را انجام دهند. این امر باعث افزایش رقابت در این حوزه نیز شده است. اما نکته مهم در فضای رقابتی بین بانک‌ها، سهولت استفاده از نرم‌افزار برای مشتریان، پوشش حداکثری نیاز آنان و کیفیت خدمات است. بانک‌ها در این فضای رقابتی به خوبی توانسته‌اند، با ارائه نرم‌افزارهای کاربرپسند در دو نسخه وب و اپلیکیشن و ارائه خدمات متنوع، مشتریان را برای انجام بسیاری از امور بانکی، از مراجعه به شعب بی‌نیاز کنند.

تأثیر پرداخت‌های الکترونیک بر نظام اقتصادی

با گسترش نوآوری‌های فناورانه امکان تضعیف سیاست‌های پولی و قدرت بانک‌های مرکزی فراهم می‌شود. تکنولوژی در حال تغییر پول و نحوه مدیریت آن است. استفاده گسترده از سیستم‌های الکترونیکی انتقال وجه در دهه‌های گذشته یکی از اصلی‌ترین دشواری‌های دولت‌ها و بانک‌های مرکزی برای کنترل جریان‌های مالی بوده است. تغییرات بنیادی در مفهوم پول باعث شده تا رفتار رایج سیستم‌های قانونی با پول، ناکافی و نامناسب باشد. از نظر اقتصادی افزایش اشکال مختلف پول دیجیتال امکان نظارت دولت‌ها بر اقتصاد را محدود می‌کند. گرچه پرداخت‌های الکترونیکی بسیاری از امور مصرف‌کنندگان را تسهیل می‌کند ولی می‌تواند برای دولت‌ها مشکلاتی به وجود آورد. به همین منظور سیاست‌گذاران باید تکنولوژی‌ها و اثرات آنان را بررسی کنند تا بتوانند درک کاملی از سیستم‌های نوین پرداخت و پیامدهای آن داشته باشند. هنگام تحلیل سیاست‌های پولی، توجه به انواع مختلف پول الکترونیکی از اهمیت بالایی برخوردار است. سیاست‌گذاران باید به مشکلات خلق پول و مشکلات مالیاتی که در سیستم پول دیجیتال ایجاد می‌شود، توجه کنند. پایه پولی که به صورت الکترونیکی تولید شده است می‌تواند بدون هیچ کنترلی از ناحیه بانک مرکزی رشد کند. بنابراین نیاز است که هنگام سیاست‌گذاری به این موضوع توجه شود.

به طور کلی پیش‌بینی تاثیرگذاری پرداخت‌های الکترونیکی بر اقتصاد روشن نیست اما نظراتی در این زمینه وجود دارد. به عنوان مثال پانوراچ بیان می‌کند به دلیل گسترش پرداخت‌های الکترونیکی و در دسترس مشتری، انتظار می‌رود که تمایل بلند مدتی به سوی افزایش قیمت کالاها و خدمات ایجاد شود و رشد اقتصادی تحت تاثیر قرار گیرد.

با توجه به این که پول الکترونیکی می‌تواند از بخش دولتی و خصوصی سرچشمه بگیرد، اگر هر دو پول الکترونیکی دولتی و خصوصی را در یک بازار ادغام کنیم و فرض کنیم خانوارها نسبت به این دو نوع بی‌تفاوت هستند، در این حال تابع تقاضای پول با ورود پول الکترونیکی بخش خصوصی تغییر نمی‌کند. در حالی که عرضه پول تغییر خواهد کرد. پس از معرفی پول الکترونیکی منحنی عرضه دارای شیب مثبت نسبت به نرخ بهره بوده و نسبت به آن حساس ترمی شود.

انگیزه‌های تقاضای پول را نیز می‌توان به سه دسته معاملاتی، احتیاطی و سفته بازی تقسیم کرد. در انگیزه معاملاتی مهم‌ترین ویژگی پول پر کردن شکاف میان درآمد و هزینه است. هرچه این فاصله کمتر شود انگیزه و تقاضای معاملاتی نیز کمتر می‌شود. پرداخت‌های الکترونیکی می‌توانند این فاصله را کمتر کنند. در مورد انگیزه سفته بازی نیز افراد به پول به عنوان وسیله‌ای برای نگهداری پس اندازهایشان می‌نگرند. البته نگهداری پول دارای هزینه فرصت نیز هست. اما مزیت آن، قدرت نقدشوندگی بالای آن است. استفاده از کارت‌های اعتباری و روش‌های این چنینی تقاضای سفته بازی پول را کاهش می‌دهد. زیرا افراد می‌توانند تا زمان سررسید صورت حساب کارت‌ها، دارایی‌هایی که نسبت به پول بازدهی بیشتری دارند را نگهداری کنند. همچنین استفاده از کارت‌های اعتباری که یکی از روش‌های پرداخت الکترونیکی است، می‌تواند باعث کاهش تقاضای احتیاطی پول شود زیرا در مواقع نیاز، در دسترس است.

تاثیر پرداخت‌های الکترونیک بر کاهش جرم

حذف پول نقد ناشی از به کارگیری ابزارهای پرداخت الکترونیک احتمال کشف فعالیت مجرمانه را افزایش داده و در نتیجه، به کاهش برخی از جرائم منجر می‌شود. کاهش پول نقد در مراودات اقتصادی باعث کاهش پول نقد در منازل، فروشگاه‌ها و همچنین نزد افراد می‌شود که کاهش انگیزه سرقت را در پی دارد. با توجه به داده‌های موجود طی دوره زمانی ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۴، تأثیر گسترش ابزارهای پرداخت الکترونیک بر میزان کل سرقت، منفی و معنی‌دار است.

با توجه به اهمیت بالای پول نقد در سرقت، این ابزار می‌تواند امنیت بیشتر اقتصادی برای اموال افراد به دنبال داشته باشد که مهر تأییدی بر یکی دیگر از مزایای گسترش ابزارهای پرداخت الکترونیک است. سرعت افزایش

به کارگیری این ابزارها در سال‌های اخیر، بالا بوده است؛ اما هنوز میتوان در این زمینه اقدامات بیشتری انجام داد. بخشی از فرآیند گسترش استفاده از ابزارهای پرداخت الکترونیکی، مربوط به عرضه این ابزارها است که توسط نهادهای مالی انجام می‌شود؛ اما بخش دیگر، مربوط به تقاضای آن است. وجود ابزارهای پرداخت الکترونیک، شرط لازم بوده، و شرط کافی، افزایش سهم تراکنش‌ها توسط کاربران است. لازمه استفاده از این ابزارها، داشتن دانش به کارگیری است که با افزایش سطح آگاهی کلی جامعه و فرهنگ‌سازی امکان‌پذیر می‌شود. کیفیت خدمات ارائه شده نیز از اهمیت بالایی برخوردار است. این خدمات باید با تحولات جامعه و نیازهای جدید منطبق باشند و خدمات نوین به آنها اضافه شود. افزایش امنیت نیز از طریق افزایش قدرت نرم‌افزاری، از اهمیت بالایی برخوردار است. شناسایی بخش‌های اقتصادی پرتراکنش و ارائه خدمات مالی متناسب با آن و آموزش اختصاصی به کاربران این بخش‌ها نیز از راهکارهای موثر است. بخشی از مراودات اقتصادی توسط نهادهای دولتی انجام میشود در نتیجه گسترش دولت الکترونیک، میتواند یکی از سیاست‌های مناسب برای بسط استفاده از ابزارهای الکترونیک باشد.

نتیجه‌گیری

به طور کلی استفاده و گسترش پرداخت‌های دیجیتال می‌تواند برای تمام عناصر اکوسیستم اقتصادی، چه از لحاظ هزینه و امنیت و چه از نظر کاهش فساد، مفید بوده و شرایط را تسهیل کند. سرعت تغییرات این حوزه بالا بوده و شرکت‌های فین‌تکی، بانک‌ها و ارائه‌دهندگان خدمات پرداخت باید برای حفظ بقای خود با تغییرات همراه شده و خود را تطبیق دهند همچنین توجه به تغییرات سلیقه مصرف‌کنندگان و نیازهای جدید آنان، می‌تواند در این مسیر به آنان کمک کند. توصیه می‌شود دولت‌ها و بانک‌های مرکزی نیز خود را با این تغییرات همراه کنند تا بتوانند سیاست‌ها و تصمیمات درستی با توجه به شرایط موجود اتخاذ نمایند .

منابع

- تأثیر پرداخت الکترونیک بر سرقت- صلاح منش احمد، آرمن سید عزیز، کفیلی وحید، احمد دهقانی احمد - sid.ir
- سیستم های نوین پرداخت های الکترونیکی و اثرات اقتصادی، اجتماعی و نهادی آن- گل مرادی حسن، دژپسند فرهاد- ۱۳۹۳
- بررسی تاثیر ابزارهای دریافت و پرداخت الکترونیکی بر کاهش هزینه های دولت و بانکها- علی نژادی بهزاد- سرلک احمد- هژبرکیانی کامبیز- فصلنامه اقتصاد مالی، دوره ۱۶، شماره ۲، تابستان ۱۴۰۱
- اثر ابزارهای پرداخت الکترونیکی بر تقاضای پول در کشورهای در حال توسعه (مطالعه موردی ایران)- زورائیان کچو مثقالی منصوره، هژبرکیانی کامبیز، معمارنژاد عباس- فصلنامه اقتصاد مالی سال چهاردهم- شماره ۵۰- بهار ۱۳۹۹
- The effect of digital marketing, digital finance and digital payment on finance performance of Indonesian SMEs- International Journal of Data and Network Science - Ibrahim Dauda, etc, Dewi Nurjannahb, Achmad Mohyib,
- An Overview On Digital Payments-A.Martina Franciska & Dr. S. Sahayaselvi- International Journal of Research- October 2017
- Fintech and the Future of the Payment Landscape: The Mobile Wallet Ecosystem - A Challenge for Retail Banks?- Anna Eugenia Omarini- International Journal of Financial Research- Vol. 9, No. 4; 2018
- How digital payments can benefit entrepreneur- LEORA KLAPPER- World Bank- April 2023 [Previous version November 2017]